

Tullgårdsskolan
Tullgårdsgatan 2
116 68 Stockholm

2011-02-09
1 (7)
Dnr 40-2010:362

Stockholms stad
Stadshuset
105 35 Stockholm

Kvalitetsgranskning av Musik i grundskolan av Tullgårdsskolan i Stockholms Stad

Skolinspektionens beslut

Skolinspektionen har granskat elevernas möjligheter att utveckla kunskaper i musikämnet i enlighet med kursplanens och läroplanens mål.

Områden som behöver förbättras:

- Skolan behöver utveckla den ämnesövergripande undervisningen i syfte att ge eleverna möjlighet att utveckla förtrogenhet med musikens beröringspunkter med andra kunskapsområden
- Eleverna behöver ges möjlighet att i större utsträckning använda IT i enlighet med mål att sträva mot i kursplanen för musik.
- Rektorn behöver säkerställa att de lärare som undervisar i musik får den kompetensutveckling de behöver.

Uppföljning

Skolinspektionen följer upp de krav på åtgärder som granskningen resulterat i. Huvudmannen för Tullgårdsskolan ska senast 2011-05-09 redovisa till Skolinspektionen i Stockholm vilka åtgärder som vidtagits utifrån myndighetens krav och förbättringsområden. Om åtgärder ännu inte vidtagits men planerats, ange tidplan för planerade åtgärder och ansvarig för genomförandet. Redogörelsen skickas per post till avdelningen i Stockholm, att: Anna Rydin, Box 23069, 104 35 Stockholm. Ange Skolinspektionens diarienummer (Dnr 40-2010:362) vid kommunikation med myndigheten angående granskningen.

Skolinspektionens granskning av Musik i Tullgårdsskolan i Stockholms kommun

Bakgrund och granskningsområden

Skolinspektionen genomför en kvalitetsgranskning av musikundervisningen i grundskolan under perioden februari 2010 till mars 2011. Skolinspektionen kommer att under perioden granska cirka 40 skolor. Skolinspektionen besökte Tullgårdsskolan under oktober månad 2010. Vid besöket skedde observationer av musikundervisningen och intervjuer hölls med rektorn, lärare och elever. Besöket föregicks av studier av dokument som inhämtats från skolan.

Övergripande iakttagelser och slutsatser inom området kommer att redovisas i Skolinspektionens kvalitetsgranskningsrapport Musik i grundskolan. Ytterligare information om och projektplan för kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens webbplats (<http://www.skolinspektionen.se/Kvalitetsgranskning/>).

Syftet med granskningen är att förbättra kvaliteten på musikundervisningen i grundskolan. Genom att synliggöra brister och styrkor för skolor och huvudmän är målet att Skolinspektionens granskning ska bidra till förbättringar som leder till att eleverna får en bättre musikundervisning genom alla årskurser.

Skolan ska genom musikundervisningen bredda och fördjupa elevernas kunskaper i musikämnet. Undervisningen ska bygga på såväl praktiska som teoretiska moment. Musikämnet är ett ämne med många dimensioner som ska ge eleverna möjlighet att bli förtrogna med andra kunskapsområden. Musikens ämnesövergripande karaktär innebär att ämnet har en stor potential att samordnas med övriga ämnen. Musikundervisningen kan även utgöra en viktig länk mellan skolan som institution, dess kultur och traditioner och barns och ungdomars tillvaro vid sidan av skolan. Ämnet är även omtyckt bland eleverna, men musikundervisningens kvalitet och förutsättningar varierar mycket vilket innebär att elevernas möjlighet att utvecklas inom ämnet skiljer sig åt.¹ Ett övergripande problem är att eleverna inte får en sammanhållen utbildning utifrån kursplanernas mål i ett 1-9 perspektiv.

Granskningen har inriktats mot tre frågeområden:

1. Ger musikundervisningens innehåll och genomförande eleverna möjlighet att utvecklas inom samtliga kunskapsformer och synliggörs musikämnets koppling till andra ämnen?
2. Sker bedömning och betygssättning utifrån styrdokumentens krav?

¹ Skolverket (2005b) *Nationella utvärderingen av grundskolan 2003 - musik (NU-03)* Ämnesrapport till rapport 253. Stockholm: Skolverket.

3. Finns centrala förutsättningar för att bedriva en musikundervisning av hög kvalitet?

Beskrivning av skolan

Tullgårdsskolan ligger i Stockholms innerstad, på Södermalm. Skolan byggdes och invigdes 1995. Musiksalen, som är välutrustad, ligger högt upp i byggnaden och ger ett ljus och trivsamt intryck. Ett grupprum finns i direkt anslutning till salen. I Tullgårdsskolan finns förskoleklasser, grundskola årskurserna 1-6, integrerad särskola samt fritidsverksamhet. Sammanlagt finns det ca 350 elever på skolan. Skolan leds av en rektor. Tullgårdsskolan har ingen ledningsgrupp utan istället olika arbetsgrupper som arbetar med mer specifika ämnen. Personalen är organiserad i olika arbetslag som har till uppgift att verka för att skolan når de uppsatta målen. Musikläraren är bland annat med i "FoT"-gruppen (Friluft och Tradition). På Tullgårdsskolan arbetar också en så kallad ensemblepedagog, med gedigen musikalisk kompetens, som bland annat har musikverksamhet med elever som behöver extra stöd/motivation i sin skolvardag.

Motivering till beslut

1. Ger musikundervisningens innehåll och genomförande eleverna möjlighet att utvecklas inom samtliga kunskapsformer och synliggörs musikämnets koppling till andra ämnen?

För att eleverna ska ges möjlighet att utveckla kunskaper i ämnet musik i enlighet med kursplanens och läroplanens mål krävs att undervisningens innehåll utgår från målen. Kursplanen för musikämnet anger olika kunskapsformer² som eleverna ska ges möjlighet att utvecklas inom. Tidigare studier visar dock på att vissa kunskapsformer får begränsat utrymme i undervisningen, och att elevernas möjlighet att utveckla sina kunskaper även beror av lärandemiljö, lärarens förmåga att individanpassa undervisningen samt elevernas möjlighet till inflytande³.

Undervisningen ska enligt läroplanen även innefatta beröringspunkter till andra kunskapsområden, något som enligt forskning är ytterligare ett bristområde⁴.

Beskrivning

I förordningen (SKOLFS 2000:135) om kursplaner för grundskolan framgår att mål att sträva mot uttrycker den inriktning undervisningen ska ha när det gäller att utveckla elevernas kunskaper. Dessa mål ska utgöra det främsta underlaget för planeringen av undervisningen och sätter inte någon gräns för elevens kunskapsutveckling. Tullgårdsskolans musiklärare uppger till Skolinspektionen att undervisningen utgår från kursplanens mål att uppnå och mål att sträva mot. De dokument som Skolinspektionen

² Kunskapsformer avser i detta sammanhang musicerande, musiklyssnande, musikskapande och musikkunskande.

³ Skolverket (2005b); Ferm, C. (2004). *Öppenhet och medvetenhet. En fenomenologisk studie av musikalisk interaktion*. Luleå: Luleå tekniska univ.

⁴ Aulin-Gråhamn, L. och J. Thavenius (2003). *Kultur och estetik i skolan: slutredovisning av Kultur och skolutvecklingen 2000-2003*. Malmö: Malmö högskola, Lärarutbildningen.

tagit del av förstärker denna bild. Vid lektionsobservationer kunde Skolinspektionen uppmärksamma ett musikpedagogiskt arbetssätt där eleverna gavs möjlighet att utvecklas inom samtliga kunskapsformer, i synnerhet *musikskapande*, en bild som ytterligare kunde bekräftas genom intervju med såväl rektor som elever. Fokus läggs på arbete i olika gruppkonstellationer där de olika kunskapsformerna flätas in i processen. Eleverna kunde berätta om en musikundervisning som även utvecklar sociala kompetenser och påpekar att andra skolämnen borde ta lärdom av musiklärarens sätt att undervisa. "Man blir bättre på att samarbeta. Man *lär* sig mycket bättre när man samarbetar. Vissa kan olika saker, om man samarbetar går det fort och lätt" är några av de iakttagelser eleverna tog upp vid intervjun. Även elever som inte såg sig själva som musikintresserade kunde berätta om värdet av en gedigen musikutbildning.

Rektor uppger att det i Tullgårdsskolan i stort sett finns en elev i varje klass med behov av särskilt stöd, och rektor och lärare är angelägna om att finna goda former för individanpassning i musikämnet. Eleverna kan till exempel få komma och spela tillsammans med ensemblerpedagogen och rektorn berättar att musiksalen har hjälpt många elever.

Musikläraren säger att hon är noga med att uppmuntra eleverna och hitta andra ingångar till enskilda individers lärande. Detta bekräftas av eleverna som tycker att musikläraren anpassar undervisningen och når samtliga individer därför att hon är bra på att undervisa på ett intressant sätt – så det blir kul. Musikläraren menar att eleverna har goda möjligheter till inflytande över planering av olika inslag i undervisningen, något som eleverna instämmer i.

Enligt läroplanen har rektorn ett särskilt ansvar för att undervisningen i olika ämnesområden samordnas så att eleverna får möjlighet att uppfatta större kunskapsområden som en helhet. I förordningen om kursplaner (SKOLFS 2000:135) framgår att samverkan mellan ämnen är nödvändig för att möjliggöra en allsidig och meningsfull kunskapsutveckling i enlighet med läroplanens värdegrund, mål och riktlinjer. Nordiska rådet har i en förstudie⁵ över landsgränserna slagit fast att kreativa ämnen har stor betydelse för skolelevs trivsel och prestationer i teoretiska ämnen, och att det därför finns en stor potential i en bättre samordning mellan skolans olika ämnen.

Såväl musikläraren som eleverna berättar om en musikundervisning som ger eleverna möjlighet att kombinera musik med andra uttrycksformer, särskilt dans, rörelse och drama. Ämnesintegrering sker företrädesvis med idrottsämnet, berättar musikläraren, och nämner också samarbete med andra lärare när arbetsområdet "Europa" tas upp i klasserna. Musikläraren berättar dock att det är svårt att hinna med ämnesintegrering med den begränsade tid som finns för musikämnet.

⁵ Nordiska rådet (2008). *Kreativa ämnen i skolan leder till bättre PISA-resultat*. Hämtat från Nordiska rådets (och Nordiska ministerrådets) hemsida.

Bedömning

Skolinspektionens bedömning är att musikundervisningens innehåll och genomförande ger eleverna goda möjligheter att utvecklas inom samtliga kunskapsformer. Vidare bedömer Skolinspektionen att lärandemiljön, lärarnas förmåga till individanpassning samt elevernas möjlighet till inflytande är god. Skolan behöver dock fortsätta sitt utvecklingsarbete med musikämnets koppling till andra ämnen.

2. Sker bedömning och betygssättning i musik utifrån styrdokumentens krav?

För att eleverna ska ges möjlighet att utveckla kunskaper i ämnet musik i enlighet med kursplanens och läroplanens mål krävs att musikläraren tydliggör för eleverna vilka mål undervisningen har, och att läraren löpande följer upp elevernas kunskaper och bedömer dessa allsidigt utifrån styrdokumentens krav. Musik är dock ett av de ämnen där eleverna har minst kunskap om mål och betygskriterier. Uppföljningen av elevernas musikkunskaper är dessutom ofta bristande, och kraven för att få ett visst betyg kan skilja sig godtyckligt åt från skola till skola. Formaliserade samverkansformer mellan musiklärare framhålls som en nyckelfaktor för att främja likvärdighet i ämnets innehåll, bedömningskriterier och betygssättning.⁶

Beskrivning

Enligt läroplanen ska skolan klargöra för elever och föräldrar vilka mål utbildningen har och vilka krav skolan ställer. Enligt grundskoleförordningen ska läraren vid utvecklingssamtal, minst en gång varje termin, i en skriftlig individuell utvecklingsplan ge omdömen om elevens kunskapsutveckling i relation till målen i varje ämne som eleven får undervisning i.

De dokument som Skolinspektionen fått ta del av visar att Tullgårdsskolan ger eleverna utförliga omdömen i musik. Omdömena är utformade så att de först inleds med en beskrivning av mål att sträva mot, därefter mål för arbetsområdet (i punktform) och en kort beskrivning av lektionsinnehåll. Därpå följer elevens egna reflektioner "Jag har lärt mig" samt "Utvecklingsråd till mig själv" och slutligen lärarens bedömning. All information ryms på en A4-sida.

Tullgårdsskolan har också formulerat lokala planer för musikämnet som konkretiserar uppnåendemål med utgångspunkt från strävansmålen och exemplifierar med olika aktiviteter.

Skolinspektionen har även fått ta del av en sammanställning, som eleverna får i slutet av åk 6, som tydligt redovisar vilken repertoar, vilka instrument, lekar, kompositörer och produktioner de arbetat med.

⁶ Skolverket (2005b).

Tullgårdsskolan samverkar med andra skolor på Östra Södermalm (Katarina Norra, Katarina Södra, Sjöstadsskolan och Sofia) i en verksamhetsform som kallas "Röda tråden". Skolorna arbetar med fokus på kunskapsinnehåll, betyg och bedömning inom *samtliga* ämnesområden. Tullgårdsskolan samarbetar med lärarutbildningen kring den verksamhetsförlagda utbildningen för lärarstuderande. Dessutom deltar Tullgårdsskolan i projektet "Jämförande studie av pedagogiskt ledarskap i Stockholm, Helsingfors och Leeds". Syftet med projektet är att utveckla det professionella pedagogiska ledarskapet för ökad måluppfyllelse. Projektet pågår mellan januari 2008 till och med december 2011.

Bedömning

Skolinspektionens bedömning är att musikläraren på ett medvetet sätt tydliggör för eleverna vilka mål undervisningen har, och följer upp elevernas kunskaper och bedömer dessa allsidigt utifrån styrdokumentens krav. Tullgårdsskolan arbetar med formaliserade samverkansformer för att främja likvärdighet i ämnets innehåll och bedömningskriterier.

3. Finns centrala förutsättningar för att bedriva en musikundervisning av hög kvalitet?

Forskning visar att elevernas möjligheter att utveckla kunskaper i ämnet musik i enlighet med kursplanens och läroplanens mål även påverkas av yttre förutsättningar där rektorns roll är central. Det handlar exempelvis om lärarkompetens, utrustning och lokaler, skolans organisation, tidsanvändning, ämnets status på skolan och arbete för att kvalitetsutveckla ämnet⁷.

Av läroplanen framgår bland annat att huvudmannen ska utveckla verksamheten i kontakt med det omgivande samhället. Forskning visar även att musik och kultursatsningar i kommunen kan genom samverkan ha gynnsam effekt på skolans arbete för att utveckla kvaliteten i musikundervisningen⁸.

Beskrivning

Enligt läroplanen har rektorn det övergripande ansvaret för att verksamheten inriktas på att nå de nationella målen. Detta innebär bland annat ansvar för att undervisningen bedrivs av personal med rätt kompetens i en god arbetsmiljö och med läromedel av

⁷ Jmf Skolverket (2005b); Georgii-Hemming, E. (2005). *Berättelsen under deras fötter. Fem musiklärares livshistorier*. Örebro: Universitetsbiblioteket; Myndigheten för skolutveckling (2007) *Musik: en samtalsguide om kunskap, arbetssätt och bedömning*. Stockholm: Myndigheten för skolutveckling.

⁸ Jmf Skolverket (2005b); Stålhammar, B. (1995). *Samspel: grundskola – musikskola i samverkan: en studie av den pedagogiska och musikaliska interaktionen i en klassrumssituation*. Göteborg: Musikvetenskapliga avd.; Sveriges Musik- och kulturskoleråd (2006) *Glädjeämnen eller sorgebarn?: En rapport om samverkan mellan för-, grund- och gymnasieskolor och landets musik- och kulturskolor*, Bjästa: Daus Tryck och Media.

god kvalitet. Musikläraren vid Tullgårdsskolan har lärarutbildning i musik och inspektörerna kunde iaktta en god didaktisk kompetens. Det kompetensutvecklingsområde som läraren själv lyfter fram i intervjun handlar om att bättre kunna använda IT i sin undervisning. Av kursplanen i musik framgår att skolan ska sträva efter att eleven utvecklar sin förmåga att använda IT vid skapande och musicerande. Skolinspektionen kunde vid granskningen notera att musiksalen och dess utrustning håller god kvalitet och ger eleverna goda förutsättningar att nå målen. Dock är möjligheterna att arbeta med IT begränsad.

På Tullgårdsskolan har samtliga klasser 40 min/veckan med musiklektare. Åk 1 har ytterligare 20 min/vecka med sin klasslärare. Musikämnet har hög status på skolan bland såväl elever som övrig personal. Rektor berättar att musiken bidrar till samhörigheten, ett "vi" där både lärare och elever känner sig delaktiga. Tullgårdsskolan ligger relativt centralt i Stockholm och eleverna ges många möjligheter till olika kulturaktiviteter.

Bedömning

Skolinspektionens bedömning är att lärarkompetensen, lokalens och utrustningens standard är hög, samt att rektor på Tullgårdsskolan tar ansvar för att eleverna får möjligheter att utveckla kunskaper i ämnet musik i enlighet med kursplanens och läroplanens mål, dock behöver eleverna ges möjlighet att i större utsträckning använda IT i enlighet med mål att sträva mot i kursplanen för musik. Vidare behöver rektorn säkerställa att de lärare som undervisar i musik får den kompetensutveckling de behöver.

I ärendets slutliga handläggning har utredaren Ulla Wiklund deltagit.

På Skolinspektionens vägnar

Bertil Karlhager
Enhetschef

Anna Rydin
Undervisningsråd

Skolinspektionens granskning av Temat anges (bilagor)

<Här kan en något utförligare beskrivning ges av exempelvis författningsstöd, centrala forskningsresultat inom området som förtydligar granskningens bedömningspunkter och bedömningskriterier. Syftet med denna bilaga är främst att ge utrymme för uppgifter som kan underlätta förståelsen av Skolinspektionens bedömningar. Texten bör vara standardiserad och utformad av projektledningen.>